

Zbornik sudske prakse

Predmet C-365/21

MR

protiv

Generalstaatsanwaltschaft Bamberg

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Oberlandesgericht Bamberg)

Presuda Suda (peto vijeće) od 23. ožujka 2023.

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma – Članak 54. – Načelo *ne bis in idem* – Članak 55. stavak 1. točka (b) – Izuzeće od primjene načela *ne bis in idem* – Kazneno djelo protiv sigurnosti ili drugih važnih interesa države članice – Članak 50. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Načelo *ne bis in idem* – Članak 52. stavak 1. – Ograničenja uvedena u odnosu na načelo *ne bis in idem* – Usklađenost nacionalne izjave kojom se predviđa izuzeće u odnosu na načelo *ne bis in idem* – Zločinačko udruženje – Kaznena djela protiv imovine”

1. *Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Protokol o uključivanju schengenske pravne stečevine – Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma – Načelo ne bis in idem – Uvjet za primjenu – Ista djela – Pojam – Materijalni identitet djela – Ocjena identiteta za koju su nadležna nacionalna tijela (Povelja Europske unije o temeljnim pravima, čl. 50.; Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma, čl. 54.)*

(t. 31.-39.)

2. *Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Protokol o uključivanju schengenske pravne stečevine – Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma – Načelo ne bis in idem – Iznimka – Kazneno djelo protiv sigurnosti ili drugih važnih interesa države članice – Ograničenje – Pretpostavke – Ograničenje predviđeno zakonom – Poštovanje bitnog sadržaja navedenog načela – Poštovanje načela proporcionalnosti – Valjanost s obzirom na članak 50. Povelje (Povelja Europske unije o temeljnim pravima, čl. 50.; Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma, čl. 54.)*

(t. 46.-50., 52., 53., 56.-67. i t. 1. izreke)

3. *Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Protokol o uključivanju schengenske pravne stečevine – Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma – Načelo ne bis in idem – Izjava države članice da je to načelo ne obvezuje u slučaju kaznenih djela protiv njezine*

sigurnosti ili drugih važnih interesa – Izjava koja obuhvaća sudjelovanje u zločinačkom udruženju koje je počinilo isključivo kaznena djela protiv imovine – Dopuštenost – Pretpostavke

(Povelja Europske unije o temeljnim pravima, čl. 50. i čl. 52. st. 1.; Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma, čl. 54. i čl. 55. st. 1.)

(t. 74.-81., 83. i t. 2. izreke)

Kratak prikaz

U rujnu 2020. austrijski sud osudio je izraelskog državljanina MR, koji je zadnje boravio u Austriji, na kaznu zatvora od četiri godine zbog teške prijevare u gospodarskom poslovanju i pranja novca. Nakon što je odslužio dio te kazne i uvjetno pušten na slobodu s izdržavanja preostale kazne zatvora, smješten je u istražni zatvor u Austriji radi predaje u svrhe izvršenja europskog uhidbenog naloga (EUN) koji je 11. prosinca 2020. protiv njega izdao njemački sud, zbog uspostavljanja zločinačkog udruženja i prijevare u području financijskih ulaganja.

Rješenjem iz ožujka 2021. žalba osobe MR protiv tog EUN-a odbijena je uz obrazloženje da su djela na koja su se odnosila ta dva postupka bila različita pa se ne primjenjuje načelo *ne bis in idem*, sadržano u CISA-i¹. Podredno je istaknuto da se osobu MR kazneno progoni za kazneno djelo obuhvaćeno izjavom Savezne Republike Njemačke danom prilikom ratifikacije CISA-e. Zbog te izjave ta država članica nije obvezana načelom *ne bis in idem* u situacijama u kojima djela na koja se strana presuda odnosi čine kazneno djelo protiv sigurnosti ili drugih jednako važnih interesa Njemačke Države².

U tim se okolnostima sud koji je uputio zahtjev, koji postupa povodom žalbe protiv tog rješenja, pita je li dopuštenje koje CISA daje državama članicama da daju takvu izjavu u skladu s člankom 50. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), kojim se utvrđuje načelo *ne bis in idem*. U slučaju potvrdnog odgovora, taj se sud pita može li ta izjava obuhvaćati i zločinačka udruženja koja čine isključivo kaznena djela protiv imovine.

Sud na ta dva pitanja odgovara potvrdno i pojašnjava uvjete pod kojima takva izjava može obuhvaćati tu vrstu zločinačkog udruženja.

¹ Schengenska stečevina – Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma od 14. lipnja 1985. između vlada država Gospodarske unije Beneluksa, Savezne Republike Njemačke i Francuske Republike o postupnom ukidanju kontrola na zajedničkim granicama (SL 2000., L 239, str. 19.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 9., str. 12. i ispravak SL 2018., L 41, str. 15.), koja je potpisana u Schengenu 19. lipnja 1990., a stupila je na snagu 26. ožujka 1995. (u daljnjem tekstu: CISA). Načelo *ne bis in idem* sadržano je u članku 54. CISA-e kojim se propisuje: „[p]rotiv osobe protiv koje je sudski postupak pravomoćno okončan u jednoj ugovornoj stranci ne može se voditi postupak u drugoj ugovornoj stranci za ista djela pod uvjetom da je izrečena kazna i izvršena, trenutačno u postupku izvršenja ili se više, prema zakonima ugovorne stranke koja ju je izrekla, ne može izvršiti”.

² Mogućnost davanja takve izjave predviđena je člankom 55. stavkom 1. točkom (b) CISA-e.

Ocjena Suda

Kao prvo, potvrđujući valjanost odredbe CISA-e, kojom se predviđa mogućnost davanja predmetne izjave³, s obzirom na članak 50. Povelje, Sud najprije utvrđuje da ta prva odredba predstavlja ograničenje temeljnog prava zajamčenog tim potonjim člankom. Međutim, takvo ograničenje može se opravdati ako je predviđeno zakonom i poštuje bit tog prava⁴. Usto, podložno načelu proporcionalnosti, to ograničenje mora biti nužno i zaista odgovarati ciljevima u općem interesu koje priznaje Unija ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba⁵.

U tom kontekstu Sud podsjeća na to da se ograničenjem načela *ne bis in idem* poštuje bitan sadržaj članka 50. Povelje samo pod uvjetom da se tim ograničenjem dopušta progon i kažnjavanje istih djela radi postizanja različitog cilja. U tom pogledu, izuzeće od načela koje se CISA-om⁶ predviđa vrijedi samo ako djela na koja se strana presuda odnosi predstavljaju kazneno djelo protiv sigurnosti ili drugih jednako važnih interesa države članice koja se namjerava koristiti tim izuzećem. Budući da pojam „nacionaln[a] sigurnost” u smislu navedene odredbe treba poistovjetiti s pojmom „nacionaln[a] sigurnost”⁷ u smislu UEU-a, Sud naglašava da cilj zaštite nacionalne sigurnosti odgovara primarnom interesu zaštite temeljnih državnih funkcija i temeljnih interesa društva. Iz toga slijedi da se u pogledu kaznenih djela za koja se CISA-om dopušta izuzeće od navedenog načela zahtijeva da utječu na samu tu državu članicu. Isto vrijedi i za kaznena djela protiv drugih interesa države članice. Slijedom toga, osporavanom odredbom CISA-e⁸ poštuje se bitan sadržaj načela *ne bis in idem* s obzirom na to da se njime državi članici omogućuje da kažnjava kaznena djela koja na nju utječu i da se time na taj način ostvaruju ciljevi koji su nužno različiti od onih zbog kojih je protiv okrivljenika već vođen sudski postupak u drugoj državi članici.

Nadalje, što se tiče načela proporcionalnosti, valja navesti da mogućnost opravdanja ograničenja načela *ne bis in idem* treba ocijeniti na način da se odmjeri ozbiljnost zadiranja takvog ograničenja i provjeri da je važnost cilja u općem interesu koji se nastoji postići tim ograničenjem povezana s tom ozbiljnošću. U tom je pogledu mogućnost koja je predviđena prethodno navedenom odredbom CISA-e⁹ prikladna za ostvarivanje cilja u općem interesu koji se sastoji od toga da država članica kažnjava povrede svoje sigurnosti ili drugih jednako važnih interesa.

Naposljetku, s obzirom na prirodu i osobitu težinu takvih povreda, važnost tog cilja u općem interesu nadilazi važnost cilja opće borbe protiv kriminala, čak i teškog. Takvim se ciljem stoga mogu opravdati mjere koje uključuju zadiranja u temeljna prava koja nisu dopuštena kako bi se općenito progono i kažnjavalo kaznena djela.

³ Vidjeti članak 55. stavak 1. točku (b) CISA-e.

⁴ Vidjeti članak 52. stavak 1. prvu rečenicu Povelje.

⁵ Vidjeti članak 52. stavak 1. drugu rečenicu Povelje.

⁶ Vidjeti osobito članak 55. stavak 1. točku (b) CISA-e.

⁷ Taj je pojam sadržan u članku 4. stavku 2. UEU-a.

⁸ Vidjeti članak 55. stavak 1. točku (b) CISA-e.

⁹ Vidjeti članak 55. stavak 1. točku (b) CISA-e.

Kao drugo, Sud utvrđuje da se CISA-i¹⁰, u vezi s Poveljom¹¹, ne protivi to da sudovi države članice tumače izjavu te države članice danu na temelju CISA-e na način da u pogledu kaznenog djela uspostavljanja zločinačkog udruženja ta država članica nije obvezana odredbama koje sadržavaju načelo *ne bis in idem*¹² u slučaju kada je zločinačko udruženje u kojem je sudjelovao okrivljenik počinilo isključivo kaznena djela protiv imovine, pod uvjetom da je cilj takvih kaznenih progona, s obzirom na radnje tog udruženja, kažnjavanje povreda sigurnosti ili drugih jednako važnih interesa navedene države članice.

U tom pogledu Sud primjećuje, s jedne strane, da su prvom kategorijom izuzeća predviđenom CISA-om¹³ obuhvaćena kaznena djela poput špijunaže, veleizdaje ili teških povreda u pogledu funkcioniranja tijela javne vlasti, koja su po samoj svojoj prirodi povezana sa sigurnošću ili drugim jednako važnim interesima predmetne države članice. Međutim, iz toga ipak ne proizlazi da je područje primjene tog izuzeća nužno ograničeno na takva kaznena djela. Naime, ne može se isključiti da kazneni progoni zbog kaznenih djela čije biće ne uključuje specifičnu povredu sigurnosti ili drugih jednako važnih interesa države članice također mogu biti obuhvaćeni tim izuzećem ako se, s obzirom na okolnosti u kojima je počinjeno kazneno djelo, može valjano utvrditi da je svrha kaznenih progona predmetnih djela kažnjavanje povreda te sigurnosti ili drugih jednako važnih interesa.

S druge strane, kazneni progoni koji se vode zbog kaznenog djela na koje se odnosi izjava o provedbi mogućnosti predviđene istom odredbom CISA-e¹⁴ moraju se odnositi na djela koja osobito teško utječu na samu predmetnu državu članicu. Međutim, nije svako zločinačko udruženje nužno, i samo po sebi, povreda sigurnosti ili drugih jednako važnih interesa dotične države članice. Tako kazneno djelo uspostavljanja zločinačkog udruženja može dovesti do kaznenih progona na temelju izuzeća od načela *ne bis in idem* samo u slučaju udruženja za čije se radnje može smatrati da zbog elemenata po kojima se izdvajaju čine takvu povredu.

U tom kontekstu, što se tiče relevantnosti koju treba pridati činjenici da zločinačko udruženje čini isključivo kaznena djela protiv imovine, Sud je pojasnio da se – kako bi se moglo smatrati da radnje tog zločinačkog udruženja predstavljaju povredu sigurnosti ili drugih jednako važnih interesa dotične države članice – valja uzeti u obzir težinu štete koju su njegove aktivnosti uzrokovale toj državi članici. Usto, te radnje moraju utjecati na samu državu članicu, neovisno o tome koja je stvarna namjera navedenog udruženja te povrh toga što povređuju javni poredak, što je obilježje svakog kaznenog djela.

¹⁰ Sud upućuje na članak 55. stavak 1. točku (b) CISA-e.

¹¹ Vidjeti članak 50. i članak 52. stavak 1. Povelje.

¹² Vidjeti članak 54. CISA-e.

¹³ Vidjeti članak 55. stavak 1. točku (b) CISA-e.

¹⁴ Vidjeti članak 55. stavak 1. točku (b) CISA-e.